

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula IX. Oppositoram eadem est scientia

urn:nbn:de:bsz:31-102400

quid affirmatur de aliquo per se, aut quatenus ipsum, id de omni affirmari necesse est. Sed non quicquid negatur de aliquo per se, aut quatenus ipsum, id continuò de omni negari necesse est. Pertinet igitur exceptio *g. II.* allata, non ad propositiones formaliter contradictorias, sed ad illas, quæ sunt de prædicatis contradictoriis.

V. Sed objicit: A propositione negativâ de prædicatò finitò, ad affirmativam de prædicatò infinitò valet consequentia. E. hæc: *Homo quatenus homo non est albus*, est vera, & illa: *Homo quatenus homo est non albus*, etiam est vera. Resp. Hæc ipsa, quæ hactenus disputavimus, probant excipiendas esse ab illâ Regulâ propositiones reduplicativas; eademque ratio est earum, quæ fiunt cum terminò *per se*, & similibus, quod & jam dudum docuerunt alii, inter quos est Cajetanus *de ente & essentiâ c. IV. s. VI.*

REGULA IX.

Oppositorum eadem est scientia.

I. Sapienter utitur hoc pronuntiatio Aristoteles, vel exempli gratiâ, vel aliâ de causâ, ut *I. Prior. c. I. I. Top. II. IV. Metaph. II. r. 4. IX. Met. c. II.* & aliis in locis. Interdum autem dicitur τὸν ἐναντίον, *contrariorum eandem esse scientiam*, interdum utitur voce τὸν ἀντιθέτων, & *oppositorum eandem esse scientiam*, asserit.

II. Monlorius *I. Prior. cap. I.* eruditè, ut solet, pronuntiatur hoc triplicem apud Aristotelem

habere

habere sensum scribit, quorum primus est: *Opposita sub eandem scientiam & artem cadere, atq; in eadem arte tractari, ut salubre & insalubre in Medicinâ, motum & quietem in Physicâ* Et hoc modo sumitur *IV. Met. c. II.* ubi cum Aristoteles docuisset, primam Philosophiam agere de uno & partibus seu speciebus unius, ut de eodem, simili, æquali &c. ostendit, ejusdem etiam esse tractare de multitudine & quasi speciebus multitudinis, ut de dissimilitudine, inæqualitate, &c. propterea quod hæc unitati & ejus quasi speciebus sunt opposita, unius autem scientiæ est, opposita contemplari.

III. Secundus sensus est, *oppositorum seu contrariorum eandem esse cognitionem & rationem.* h. e. ex ratione & cognitione unius contrarii alterum intelligi, sed ex accidente quodammodo: ut si sanitas est sita in temperie & *συνεργία* quatuor humorum, morbus erit positus in intemperie eorundem humorum. Hæc docet Aristoteles *IX. Met. c. II.* ubi ait: *Contrariorum propterea eandem esse scientiam, quia scientia est ratio, contrariorum autem eadem est ratio, unde fit, ut facultas, que agit cum ratione, habeat vim efficiendi contraria, sicut Medicina morbum & sanitatem efficit.*

IV. Cum autem Aristoteles dicit, *scientiam esse λόγον seu rationem, & rationem esse contrariorum;* plerique, inter quos sunt Scaynus & Fonseca, per *λόγον* seu *rationem* intelligunt *cognitionem rei definitivam,* quæ cum per se & primario sit.

cogni-

cognitio ipsius definiti, ex consequente, & sic quodammodo per accidens manifestat & declarat ejus oppositum; ut patuit §. *præc.* de sanitate & morbo, & perspicitur ulterius exemplo boni & mali. Si enim bonum consistit in perfectione debita inesse, malum carentiam hujusmodi perfectionis importabit. Hi duo sensus, inquit Montorius, veri sunt de omnibus artibus.

V. Est autem inter hosce duos sensus id discriminis, quod prior loquitur de habitu scientiæ, & quidem de scientia totali, ut loquuntur, v.g. de Physicâ, Medicinâ, &c. Posterior autem vult, non tantum unam totalem scientiam, quæ habitus est, sed & unum speciale & determinatum actum alicujus scientiæ, v.g. definitionem sanitatis, esse oppositorum.

VI. Tertius sensus est: *eandem artem tractare & probare contrarias partes questionis, sive utramque partem contradictionis.* Ut si proponatur questio: *An voluptas sit bonum, nec ne?* eadem ars probat, voluptatem esse bonum, & non esse bonum, in quo verum est hoc pronunciatum, in duabus tantum artibus, Dialecticâ & Rhetoricâ, ut docet ipse Aristoteles *1. Rhet.* quoniam hæ solæ questiones disputant in partes contrarias. Sic enim habet Aristoteles: *τῶ μὲν δὲ ἄλλων τεχνῶν ἕδεμια παναντία συλλογίζεται, ἢ ἢ Διλεκτικῆ καὶ ἢ Ῥητορικῆ μόναι τέτο ποιῶσι. οὕτω ὡς γὰρ εἰσὶν ἀμφότεραι τῶν ἐναντίων, hoc est, Nulla*

ex ali
alecti
ambæ

VI
Rhet
in pra
plinæ
tur po
cialis
tius a
discip
præc

V
stat,
ut ab
eas c
eand
rum
dent
c. II.

I
fens
tere
fit r
inte

*ex aliis artibus contraria concludit, sole verò Di-
alectica & Rhetorica id præstant, sunt enim pariter
ambæ contrariorum.*

VII. Atque hanc ob causam solæ Logica & Rhetorica dicuntur *διωκτικαί*, ut ait Alexander in *præf. II. X. Libr. Top.* quia scilicet solæ hæc disciplinæ contraria probant; is autem propriè dicitur posse, qui contraria potest. Estque hæc specialis acceptio vocabuli *διωκτικαί*, nam aliàs latius accipitur, ut *I. Eth. & IX. Met.* & alias etiam disciplinas comprehendit. Vide ea quæ *Part. præced. Disp. IX. Reg. III.* diximus.

VIII. Unum adhuc nota, idque ex dictis constat, nempe vocem scientiæ hîc non strictè sumi, ut ab aliis scientiis distinguitur, sed latius, ut eas comprehendit. Quod autem §. III. diximus, eandem esse rationem & cognitionem contrariorum & alterius quidem quodammodò ex accedente, de eo plura vide apud Fonssecam *IX. Met. c. II. in comment.*

REGULA X.

*Inter contradictoria est distantia
infinita.*

I. Communis & constans est Scholasticorum sententia, solius Dei esse creare, neque id competere ulli creaturæ; sed quibus id demonstrari possit rationibus, de eo non conveniunt. Nonnulli inter alia hujusmodi utuntur argumento:

Super